การสำรวจการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย

นางสาว อัมพร กิจงาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

006526

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2522

I 18295551

A SURVEY OF THE UTILIZATION OF COPYING MACHINES IN LIBRARIES IN THAILAND

Miss Amporn Kijngarm

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสำรวจการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย
โดย	นางสาวอัมพร กิจงาม
ภาควิชา	บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ อุทัย ทุติยะโพธิ
	รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ อุทัย ทุติยะโพธิ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพิศ ดูศรีพิทักษ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสำรวจการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย
ชื่อนิสิต	นางสาวอัมพร กิจงาม
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์อุทัย ทุติยะโพธิ
	รองศาสตราจารย์ประคอง กรรณสูต
ภาควิชา	บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา	2522

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาการใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย พร้อมทั้งรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เครื่องถ่ายเอกสารทั้งในฝ่ายผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดบริการถ่ายเอกสารของห้องสมุดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำสำเนาเอกสารและลิขสิทธิ์ และส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 75 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ 73 คน นักวิจัย 200 คน และนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย 790 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจากบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.33 จากบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ 59 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.82 จากนักวิจัย 158 ชุด คิดเป็นร้อยละ 79.00 และจากนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยได้รับกลับคืนเต็มจำนวน ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์และเสนอในรูปของร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเฉพาะเริ่มมีบริการถ่ายเอกสารในปี พ.ศ. 2500 และ 2505 ตามลำดับ ในปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีเครื่องถ่ายเอกสารและไม่มี มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนห้องสมุดเฉพาะที่มีเครื่องถ่ายเอกสารมีเป็นจำนวนน้อย (15.25 %) ห้องสมุดทั้ง 2 ประเภทที่ยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสารนั้น ส่วนใหญ่ใช้เครื่องถ่ายเอกสารจากหน่วยงานที่สังกัด แต่ก็มีแผนการที่จะจัดหาเครื่องถ่ายเอกสารมาไว้ใน

ห้องสมุดในโอกาสต่อไป สำหรับเครื่องถ่ายเอกสารที่ใช้ปรากฏว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้เครื่องฟูจิซีรอคส์ ส่วนห้องสมุดเฉพาะใช้เครื่อง 3 เอ็ม เครื่องถ่ายเอกสารแต่ละชนิดที่ห้องสมุดใช้ มีข้อดี-ข้อเสียแตกต่างกันไป ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ (80.65 %) ใช้เครื่องถ่ายเอกสารซึ่งเป็นเครื่องเช่า ในขณะที่ห้องสมุดเฉพาะส่วนใหญ่ (66.67 %) เป็นเครื่องซื้อ ผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการถ่ายเอกสาร คือ เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดซึ่งต้องรับผิดชอบงานอื่นด้วย ในด้านอัตราค่าบริการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คิดราคาค่าถ่ายเอกสารแผ่นละ 1.50 บาท ส่วนห้องสมุดเฉพาะคิดราคาแผ่นละ 2.00 บาท เงินที่ได้จากการถ่ายเอกสารห้องสมุดส่วนใหญ่จะนำส่งแผนกคลัง และไม่สามารถนำเงินนี้กลับมาใช้ดำเนินงานในห้องสมุดได้ แต่มีห้องสมุดมหาวิทยาลัย 10 แห่ง (45.45 %) สามารถนำเงินที่ส่งคลังแล้วมาใช้ได้ การใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดทั้ง 2 ประเภท ส่วนใหญ่ใช้เพื่อทำสำเนาวารสาร รองลงมาใช้ทำสำเนาเอกสารหายาก

ทางด้านประสิทธิภาพของเครื่องถ่ายเอกสาร บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะเห็นว่า เครื่องถ่ายเอกสารชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในห้องสมุดมีประสิทธิภาพมาก ยกเว้นในการถ่ายเอกสารที่ต้นฉบับเป็นสี ส่วนปัญหาในด้านการใช้เครื่องปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วบรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 2 ประเภทประสบปัญหาน้อย

ในด้านผู้ใช้ซึ่งได้แก่นักวิจัยและนิสิตนักศึกษานั้น จากการสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่เคยใช้บริการถ่ายเอกสาร ส่วนความถี่ในการใช้นั้นไม่สามารถที่จะจำกัดแน่นอนลงไปได้ ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะใช้บริการเพื่อถ่ายหนังสืออ้างอิง รองลงมาใช้ถ่ายวารสาร ทางด้านปัญหาการใช้บริการนั้น ปรากฏว่าโดยเฉลี่ยแล้วทั้งนักวิจัยและนิสิตนักศึกษามีปัญหาน้อย ยกเว้นในเรื่องค่าบริการถ่ายเอกสารซึ่งผู้ใช้เห็นว่ามีราคาแพง

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในปัจจุบันบริการถ่ายเอกสารเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย ดังนั้นห้องสมุดต่าง ๆ โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรจัดหาเครื่องถ่ายเอกสารไว้ให้บริการ และคิดค่าบริการไม่แพงจนเกินไปเพื่อเป็นการช่วยเหลือนักศึกษา นอกจากนี้ยังควรปรับปรุงคุณภาพของเครื่องถ่ายเอกสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งควร

ขยายเวลาให้บริการถ่ายเอกสารตลอดเวลาที่ห้องสมุดเปิดให้บริการ และในอนาคตห้องสมุดควรจะนำเอาเทคโนโลยี่ใหม่ ๆ ในการส่งภาพหรือเอกสารมาใช้ในกิจการห้องสมุดด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title	A Survey of the Utilization of Copying Machines in Libraries in Thailand.
Name	Miss Amporn Kijngarm
Thesis Advisors	Miss Uthai Dhutiyabhodhi Associate Proffesor Prakong Kannasoot
Department	Library Science
Academic Year	1979

ABSTRACT

The objective of this thesis is to study the utilization of copying machines in libraries in Thailand, to study the concerning problems and to make suggestions on the behalves of libraries and library users, intending to offer the guidelines for the effective copying service in libraries.

The research methods used in this thesis are documentary research through books, periodicals and other printed materials concerning documentary reproduction and copyright. Questionnaires are sent out to 75 university librarians, 73 special librarians, 200 researchers and 790 university students; answered questionnaires have been returned from 64 university librarians (85.33 %), 59 special librarians (80.82 %), 158 researchers (79.00 %) and all 790 university students (100.00 %). The data have been analyzed and presented through percentage form, mean and standard deviation.

Research results conclude as follows:

University and special libraries initiated copying services in 1957 and 1962 respectively. At present, the number of university libraries either with or without copying machines are relatively equal, but on the side of special libraries, only the minority (15.25 %) is possessing such machines. The majority of libraries unoccupying copying machines, either university or special libraries, use the copying services of their parent organization; anyhow they have planned to acquire copying machines of their own. The machines used in the majority of university libraries are Fuji Xerox; in special libraries, 3 M. There are various advantages and disadvantages attached to different kinds of copying machines in libraries. Generally, there are two ways of acquisitions of copying machines, i.e. buying and renting, most of university libraries (80.65 %) rent the machines, but the majority of special libraries (66.67 %) buy them. The persons in charge of copying services are library officers who already have other responsibilities. Regarding the service-charge, the rates in the majority of university libraries and special libraries are 1.50 and 2.00 baht respectively. Most libraries have to return the service-charge to the Finance Division of the parent organizations according to the official regulations, and receive no part of it for the library activities. Only 10 university libraries (45.45 %) can make use of gains from the service-charge. The main services in which the copying machines are involved, are firstly to copy periodicals, and secondly rare materials.

Regarding the efficiency of copying machines, both university and special librarians agreed that they worked well except when they were used to copy original documents in which were colours. There are few problems encountered on the average.

On the side of library users, most researchers and university students used copying services in libraries, but the frequency could not be specifically pointed out. Most users use such services firstly to copy reference books, and secondly periodicals. They have few problems on the average in using such services except that the service-charge rate is quite high.

Suggestions

At present, the copying services play important roles in education and research. All libraries, especially university libraries should supply copying services with a reasonable rate of service-charge in order to serve students. In addition, the machines should always be kept in good order and in the latest or most efficient models sought. Besides, the services should always be available during all opening hours. In the future, the introduction of a facsimile radio technology into the library activities would be highly valuable.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงด้วยดีเพราะความกรุณาของอาจารย์ อุทัย หุตะโพธิ และรองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต ที่ได้กรุณาสละเวลาอ่านและให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขทุกตอนอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ สมพิศ ดูศรีพิทักษ์ ซึ่งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่การวิจัย และแก้ไขความถูกต้องของเรื่องราวบางตอน จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ กุณฑลรัตน์ สุวรรณรัตน์ อาจารย์ ชุติมา สัจจานันท์ อาจารย์บุญจิรา ถึงสุข และทุกท่านที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

อัมพร กิจงาม

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ญ

รายการตารางประกอบ..... ฐ

บทที่

1. บทนำ..... 1

ความเป็นมาของปัญหา..... 1

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 4

ขอบเขตของการวิจัย..... 5

ข้อตกลงเบื้องต้น..... 5

วิธีดำเนินการวิจัย..... 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้..... 6

ข้อจำกัดของการวิจัย..... 6

นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย..... 6

2. การทำสำเนาเอกสาร..... 9

ความหมายของการทำสำเนาเอกสาร..... 9

ประวัติและวิวัฒนาการของการทำสำเนาเอกสาร..... 11

ชนิดของการทำสำเนาเอกสาร..... 13

การทำสำเนาเอกสารในงานห้องสมุด..... 25

ลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ..... 28

ลิขสิทธิ์ในประเทศไทย..... 35

บริการถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย..... 37

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ หน้า

3. วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิเคราะห์การใช้เครื่องถ่ายเอกสารของห้องสมุดในประเทศไทย..... 41
วิธีดำเนินการวิจัย..... 41
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 42
การวิเคราะห์ข้อมูล..... 42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 44
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 93
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 94
อภิปรายผล..... 97
ข้อเสนอแนะ..... 99
บรรณานุกรม..... 102
ภาคผนวก..... 109
ประวัติ..... 158

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่ หน้า

1. จำนวนห้องสมุดที่ใช้เครื่องถ่ายเอกสารชนิดต่าง ๆ..... 38
2. ประเภทของบุคคลที่ห้องสมุดให้บริการ..... 45
3. หน่วยงานที่ให้บริการถ่ายเอกสารแทนห้องสมุด..... 46
4. จำนวนห้องสมุดที่เริ่มให้บริการถ่ายเอกสารในปีต่าง ๆ..... 47
5. จำนวนเครื่องถ่ายเอกสารในห้องสมุด..... 48
6. บุคคลที่ทำหน้าที่ให้บริการถ่ายเอกสารในห้องสมุด..... 49
7. แผนกงานในห้องสมุดที่รับผิดชอบงานบริการถ่ายเอกสาร..... 50
8. อัตราค่าบริการถ่ายเอกสารของห้องสมุด..... 52
9. วิธีดำเนินการต่อเงินค่าบริการถ่ายเอกสารของห้องสมุด..... 53
10. งานของห้องสมุดที่ใช้เครื่องถ่ายเอกสาร..... 55
11. ชนิดของกระดาษที่ใช้ถ่ายเอกสาร..... 57
12. ความสามารถในการถ่ายทำสำเนาของเครื่องถ่ายเอกสาร..... 57
13. ชนิดของเอกสารที่เครื่องถ่ายเอกสารสามารถให้บริการถ่ายได้..... 58
14. จำนวนกระดาษที่ห้องสมุดใช้ถ่ายเอกสารแต่ละเดือน..... 59
15. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของเครื่องถ่ายเอกสาร..... 60
16. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับปัญหาในการใช้เครื่องถ่ายเอกสาร..... 62
17. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องถ่ายเอกสาร..... 63
18. จำนวนและร้อยละของนักวิจัย จำแนกตามอัตราความถี่ในการใช้บริการถ่ายเอกสาร..... 65
19. ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นักวิจัยใช้ถ่ายเอกสาร..... 66
20. จำนวนนักวิจัยที่เสียค่าบริการถ่ายเอกสารในอัตราต่าง ๆ..... 67

ตารางที่ หน้า

21. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของนักวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้บริการถ่ายเอกสาร 68
22. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของนักวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงการให้บริการถ่ายเอกสารของห้องสมุด 69
23. จำนวนและร้อยละของนิสิตนักศึกษา จำแนกตามมหาวิทยาลัยและเพศ 70
24. จำนวนและร้อยละของนิสิตนักศึกษา จำแนกตามมหาวิทยาลัยและอัตราความถี่ในการใช้บริการถ่ายเอกสาร 71
25. ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นิสิตนักศึกษาใช้ถ่ายเอกสาร จำแนกตามมหาวิทยาลัย 72
26. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้บริการถ่ายเอกสาร 75
27. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงการให้บริการถ่ายเอกสารของห้องสมุด 79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย